

แบบฟอร์ม Knowledge Capture

โครงการปลูกสร้างสวนป่าไม้ยางพาราสายพันธุ์ RRIT 251 สลับไม้จำปาป่า เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในพื้นที่ สวนป่าท่าชนะ

ผู้จัดทำ: งานส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ

หน่วยงาน: ส่วนแผนงานและประเมินผล องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้

สถานที่ดำเนินการ: สวนป่าท่าชนะ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เขตสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

1. บริบทหรือความเป็นมา

ยางพาราสายพันธุ์ RRIT 251 (สถาบันวิจัยยาง 251) เป็นสายพันธุ์ยางชั้น 1 ตามคำแนะนำพันธุ์ยาง ปี 2559 ของสถาบันวิจัยยาง การยางแห่งประเทศไทย คัดเลือกจากต้นกล้ายางแปลงเอกชนในจังหวัดสงขลา การเจริญเติบโตก่อนเปิดกรีดและระหว่างกรีดปานกลาง ความสม่ำเสมอของขนาดลำต้นทั้งแปลงดี ทำให้มีจำนวนต้นเปิดกรีดมาก ในพื้นที่ปลูกยางเดิมให้ผลผลิต 10 ปีกรีดเฉลี่ย 439 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี ในพื้นที่ปลูกยางใหม่ให้ผลผลิต 10 ปีกรีดเฉลี่ย 339 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี มีความเหมาะสมที่จะนำมาปลูกร่วมกับไม้ชนิดอื่น ซึ่งในปัจจุบันนับเป็นสายพันธุ์ยางพาราที่นิยมปลูกทั่วไป โดยเป็นสายพันธุ์ที่ให้ผลผลิตน้ำยางสูงเป็นหลัก สามารถสร้างรายได้ให้เกษตรกรได้เพิ่มมากขึ้น ไม้จำปาป่า (*Magnolia champaca* (L.) Baill. ex Pierre var. *champaca*) ซึ่งเป็นไม้ยืนต้นโตเร็ว สูงใหญ่ ลำต้นตรง เนื้อไม้คุณภาพดี น้ำหนักเบา มีความแข็งแรงปานกลาง ไลวกด ตกแต่งง่าย จึงเหมาะที่นำมาทำเฟอร์นิเจอร์ตกแต่งภายใน บุนนัง ทำบานประตู หน้าต่าง ในภาคใต้จึงมีผู้นิยมนำไม้จำปาป่ามาแปรรูปเป็นไม้ก่อสร้างบ้านเรือน ใช้งานในร่ม เช่น ใช้ทำโครงหลังคาบ้าน กระดานกั้น กระดานปูพื้น เป็นต้น

สวนป่าท่าชนะ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เขตสุราษฎร์ธานี องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้ มีแผนปลูกสร้างสวนป่าแปลงใหม่ในบริเวณพื้นที่แปลงปลูกปี 2541 (แปลงเดิม 2521) เนื้อที่ 199.823 ไร่ งานส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ ส่วนแผนงานและประเมินผล องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้ พิจารณาเห็นว่า เพื่อเป็นการปลูกสร้างสวนป่าไม้ยางพาราสลับไม้ที่มีค่าทางเศรษฐกิจ ซึ่งต้องดำเนินการจัดหากล้าไม้ยางพาราสายพันธุ์ดี ให้ผลผลิตน้ำยางมาก และปลูกไม้ป่ามีค่าทางเศรษฐกิจที่เหมาะสมในท้องถิ่น รองรับความต้องการใช้ไม้ในอนาคต สร้างรายได้จากการจำหน่ายไม้จำปาป่าให้องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้อีกทางหนึ่ง

ดังนั้น เพื่อเป็นการสร้างความยั่งยืนทางด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม เพิ่มรายได้ด้านคาร์บอนเครดิตให้องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้อีกทางหนึ่งในอนาคต การปลูกไม้จำปาป่าสลับระหว่างแถวปลูกไม้ยางพาราสาย

พันธุ์ RRIT 251 ในพื้นที่แปลงปลูกปี 2541 (แปลงเดิม 2521) เนื้อที่ 199.823 ไร่ ของงานสวนป่าท่าชนะ จึงมีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่และให้ผลประโยชน์ที่คุ้มค่ากับการดำเนินการ

2. วิธีการ/ขั้นตอนหรือกระบวนการที่ได้เรียนรู้

2.1 การเตรียมการเชิงนโยบาย

- ขออนุมัติโครงการและแผนปฏิบัติการต่อองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้
- ประชาสัมพันธ์แจ้งประชาชนและหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่เพื่อทราบ
- ยื่นคำขออนุญาตปลูกสร้างสวนป่าตามระเบียบขั้นตอนตามกฎหมายต่างๆ

2.2 การสำรวจและวางแผนพื้นที่

- สำรวจรังวัดพื้นที่และจัดทำแผนที่โครงการตามเป้าหมาย
- กำหนดแผนการปลูกแบบสลับระหว่างแถวของยางพาราและไม้จำปาป่า
- วางแผนการบริหารจัดการระยะยาว 27 ปี

2.3 การเตรียมพื้นที่และปลูกยางพารา

- เตรียมพื้นที่ปลูก
- ดำเนินการปลูกไม้ยางพาราสายพันธุ์ RRIT 251
- กำจัดวัชพืช ปลูกซ่อม ใส่ปุ๋ย

2.4 การปลูกไม้จำปาป่าและการดูแลรักษา

- ปลูกไม้จำปาป่าสลับระหว่างแถวยางพารา
- ดำเนินการดูแลรักษาต่อเนื่อง: กำจัดวัชพืช ปลูกซ่อม ใส่ปุ๋ย

2.5 การสำรวจและประเมินผล

- สำรวจอัตราการรอดตายของยางพาราและไม้จำปาป่าเป็นประจำ
- รายงานผลการปลูกสร้างตามรอบเวลาที่กำหนด
- ติดตามผลการดำเนินการตามแผนงาน

2.6 การประเมินผลโครงการ

- สรุปผลการดำเนินโครงการ
- ประเมินผลการดำเนินโครงการ

3. เทคนิคหรือกลยุทธ์ที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้

3.1 กลยุทธ์การปลูกแบบผสมผสาน (Mixed Cropping Strategy)

การปลูกยางพาราสลับไม้จำปาป่าในแปลงเดียวกันเป็นเทคนิคที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พื้นที่และสร้างรายได้หลากหลาย โดยมีข้อดีดังนี้:

ใช้พื้นที่เดียวกันสำหรับผลิตสินค้าเกษตรกรรม 2 ชนิด

- 1) สร้างความหลากหลายทางชีวภาพในระบบนิเวศ
- 2) ลดความเสี่ยงด้านราคาจากการพึ่งพาพืชชนิดเดียว

3.2 เทคนิคการเลือกใช้พันธุ์คุณภาพ

การคัดเลือกยางพาราสายพันธุ์ RRIT 251 ที่ผ่านการรับรองจากสถาบันวิจัยยาง เป็นการประกันคุณภาพผลผลิต โดยมีหลักเกณฑ์:

- 1) เป็นสายพันธุ์ยางชั้น 1 ตามคำแนะนำล่าสุด
- 2) มีประวัติผลผลิตที่ได้รับการรับรอง จากหน่วยงานวิจัย
- 3) เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และสภาพอากาศในภาคใต้

3.2 กลยุทธ์การบริหารจัดการระยะยาว

การกำหนดแผนการดำเนินงาน 27 ปี แบ่งเป็น 3 ระยะ:

- 1) ระยะที่ 1 (ปี 1-3): เน้นการปลูกและดูแลให้รอดตาย
- 2) ระยะที่ 2 (ปี 4-15): ระยะการเจริญเติบโตและเก็บเกี่ยวผลผลิตน้ำยาง
- 3) ระยะที่ 3 (ปี 16-27): เก็บเกี่ยวไม้ทั้ง 2 ชนิดสำหรับการจำหน่าย

3.3 เทคนิคการติดตามและประเมินผลแบบบูรณาการ

การจัดทำระบบติดตามที่ครบวงจร ประกอบด้วย:

- 1) การวัดผลเชิงปริมาณ: อัตรารอดตาย ผลผลิต รายได้
- 2) การวัดผลเชิงคุณภาพ: ความพึงพอใจของชุมชน ผลกระทบสิ่งแวดล้อม
- 3) การจัดเก็บข้อมูลเป็นองค์ความรู้ (KM อ.อ.ป.) สำหรับการขยายผล

4. ประเด็นความรู้ที่สำคัญ

4.1 ความรู้ด้านเทคนิคการปลูก

ข้อกำหนดด้านอัตราการตาย:

- 1) อัตราการตายของไม้ยางพาราสายพันธุ์ RRIT 251 หลังปลูกในปีที่ 3 ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 95
- 2) อัตราการตายของไม้จำปาป่าหลังปลูกในปีที่ 3 ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80

4.2 การจัดการความเสี่ยง:

- 1) มีแผนการปลูกซ่อมเพื่อรักษาอัตราการตาย
- 2) กำหนดมาตรการกำจัดวัชพืชและใส่ปุ๋ยเป็นระยะ
- 3) มีระบบติดตามและรายงานผลเป็นประจำ

4.3 ความรู้ด้านผลกระทบเชิงบวก

5. บทสรุป

โครงการปลูกสร้างสวนป่าไม้ยางพาราสายพันธุ์ RRIT 251 สลับไม้จำปาป่าในพื้นที่สวนป่าท่าชนะ เมื่อปี 199.823 ไร่ เป็นนวัตกรรมการปลูกป่าเชิงพาณิชย์ที่ผสมผสานการสร้างรายได้หลากหลายในพื้นที่เดียวกัน ความสำเร็จของแนวคิดบูรณาการ

การดำเนินโครงการแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของการบูรณาการแนวคิดหลายมิติ ได้แก่ การใช้พันธุ์คุณภาพสูง การปลูกแบบผสมผสาน การบริหารจัดการระยะยาว และการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ การดำเนินการตามหลักการวางแผน-ปฏิบัติ-ตรวจสอบ-ปรับปรุง ทำให้โครงการมีโอกาสประสบความสำเร็จสูง ประโยชน์หลากหลายมิติ

โครงการสร้างประโยชน์ทั้งในระดับองค์การ ชุมชน และสิ่งแวดล้อม ในระดับองค์การ สร้างรายได้จากการจำหน่ายไม้ยางพาราและไม้จำปาป่า พร้อมทั้งโอกาสรายได้ด้านคาร์บอนเครดิต ในระดับชุมชน สร้างงานและรายได้ให้ราษฎรโดยรอบ ยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิก และในระดับสิ่งแวดล้อม เพิ่มพื้นที่สีเขียวและความหลากหลายทางชีวภาพ

การขยายผลและการพัฒนาต่อยอด

โครงการนี้ถูกออกแบบให้เป็นต้นแบบสำหรับการขยายผลไปยังพื้นที่อื่นๆ ขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ โดยการจัดเก็บข้อมูลและประสบการณ์เป็นองค์ความรู้ (KM อ.อ.ป.) การติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องและการปรับปรุงกระบวนการจะช่วยให้โครงการในอนาคตมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงขึ้น ความสำเร็จของโครงการนี้จะเป็พื้นฐานสำคัญในการพิสูจน์ศักยภาพของการปลูกป่าเชิงพาณิชย์แบบผสมผสาน และเป็นแรงบันดาลใจในการพัฒนาโครงการที่คล้ายคลึงกันในอนาคต เพื่อสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล

(นายสุพัส อักษรพันธ์)
หัวหน้างาน (ระดับ 6) งานส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ
องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคใต้